



Overbruggingsprogramma 2021 t/m 2023

Informele Zorg, Vrijwilligerswerk & Eenzaamheid

“Op Volle Kracht”

Augustus 2021

Afdeling Samenleving

Mw. E. Homburg en het cluster mens & maatschappij

Mw. H. Ketelaar Bureau MeeAnder

Inhoudsopgave

Inleiding	blz.3
Hoofdstuk 1 Informele Zorg	blz.5
Hoofdstuk 2 Vrijwilligerswerk	blz.13
Hoofdstuk 3 Eenzaamheid	blz.18
Hoofdstuk 4 Begroting	blz. 27
Bijlagen	blz.32

Inleiding

Vier jaar geleden heeft de gemeenteraad het beleidsplan '**Harderwijk zijn wij samen: vrijwilligers en mantelzorgers**' vastgesteld, voor de periode 2018-2021. In het beleidsplan zijn we uitgegaan van twee fundamentele behoeften van mensen: autonomie en zelfsturing enerzijds en verbondenheid en samenzijn anderzijds. Het oogmerk was om enerzijds inwoners toe te rusten om optimaal mee te doen in de samenleving en anderzijds om een samenleving te bevorderen die een ieder de kans geeft om mee te doen. Dat is voor elke inwoner van belang, in het bijzonder voor mensen voor wie 'meedoen' niet vanzelfsprekend is. Ons lonkend perspectief is een inclusieve samenleving waarin iedereen een betekenisvolle bijdrage levert, in aansluiting op zijn drijfveren, talenten en mogelijkheden. Reden om dit beleid ook wel Samenbeleid te noemen.

Inmiddels zijn we ruim 3,5 jaar verder. Door Corona hebben mensen zich noodgedwongen meer moeten terugtrekken uit het sociale leven. 'Meedoen' is voor sommige mensen onder druk komen te staan en de onderlinge verbondenheid is verzwakt. Inmiddels staan we gelukkig op het moment dat we kunnen opbouwen: we kunnen weer als Harderwijk en Hierden samen 'op volle kracht' aan de slag met activiteiten en ontmoetingen.

In grote lijnen hebben we dezelfde ambities als vier jaar geleden. Tegelijkertijd was het door Corona maar beperkt mogelijk om onze ambities rondom ontmoeting en verbinding te realiseren. Daarbij zijn sommige vraagstukken urgenter geworden, zoals eenzaamheid en preventieve zorg. Dat maakt dat wij nu voor een keuze staan:

- Gaan we een nieuw beleid ontwikkelen, in deze nog enigszins 'vreemde' en instabiele tijd, terwijl het oude beleid voor een deel nog actueel is en niet volledig is uitgevoerd?
- Of gaan we ons huidige beleid nog een tijd verlengen, waardoor we in de gelegenheid zijn om het oude beleid alsnog optimaal uit te voeren en de situatie rondom Corona daadwerkelijk in een 'nieuw normaal' is gestabiliseerd?

We willen juist nu in kunnen spelen op de huidige ontwikkelingen en kiezen daarom voor en-en: het huidige beleid vanuit de notitie Harderwijk zijn wij samen 2018-2021, in grote lijn nog verlengen en daarbinnen gericht een aantal nieuwe accenten zetten en keuzes maken. Daarom willen wij het oude beleid van 2018-2021 verlengen tot en met 2023. Deze verlenging doen we via twee sporen:

1. Overbruggingsprogramma Informele Zorg en Vrijwilligerswerk: verlenging en actualisering van het oude uitvoeringsprogramma. Dit komt in hoofdstuk 1 (Informele Zorg) en 2 (Vrijwilligerswerk) aan de orde.
2. Programma Eenzaamheid: een visie en een concreet uitvoeringsprogramma (hoofdstuk 3). Dit programma voegen wij toe en maken wij onderdeel van ons Samenbeleid. Ook hierin komen enkele elementen uit het oude beleidsplan terug, aangevuld met nieuwe acties.

De financiële consequenties hebben we vertaald in een hernieuwde begroting (hoofdstuk 4).

Dit overbruggingsprogramma met de naam **Harderwijk zijn wij samen; 'op volle kracht'** geldt tot eind 2023, dus voor de komende twee jaren. Het jaar 2023 benutten we om een nieuw beleidsprogramma te ontwikkelen, mede op grond van een evaluatie van het lopende beleid over de totale periode van 2018-2023. Hierin zien wij beleidsmatig ook de meerwaarde en verbinding met de Raadsagenda inclusieve gemeente. Daarnaast zijn wij gestart met de intensivering van de

samenwerking met Ermelo en Zeewolde op deze beleidsthema's. Wij beogen bij een nieuwe opvolgende beleidsperiode deze samenwerking verder invulling te kunnen gaan geven.

Tot slot nog een paar woorden over onze gemeentelijke rol in relatie tot Informele Zorg, Vrijwilligerswerk en Aanpak Eenzaamheid. We opteren voor een gedeeld eigenaarschap: we hebben onze inwoners en onze organisaties nodig. Niet voor niets was en blijft onze slogan: 'Harderwijk zijn wij samen'. We kiezen daarom ervoor om *naast* andere partijen te staan, als gelijkwaardige partner, waarbij een ieder – ook wij – een eigen rol en opdracht heeft:

- op strategisch en tactisch niveau voeren we de regie, integraal, over de beleidsterreinen heen (zorg, welzijn, jeugd, sport, cultuur, participatie): we brengen partijen bijeen en verbinden hen met elkaar;
- op uitvoeringsniveau faciliteren en stimuleren we. Daarbij realiseren we ons dat onze inwoners veel voor en met elkaar doen, ook zonder onze inmenging. Waar dat nog niet gebeurt, willen wij als gemeente uitnodigend zijn en samen stimuleren.

De hierbij passende werkvorm is vooral 'de dialoog': met elkaar het gesprek voeren en gezamenlijk verder komen.

1. Informele zorg

Opgave voor de komende periode

Het aantal ouderen groeit. De komende 20 jaar zal het aantal ouderen verdubbelen, enerzijds doordat de babyboomers van weleer nu oud worden en anderzijds omdat ouderen steeds ouder worden. Ter illustratie: het aantal 75-plussers in Noordwest-Veluwe groeit van 61.000 in 2020 naar 110.000 in 2040¹.

Mensen blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen, ook als zij beperkingen (fysiek, psychisch, verstandelijk) hebben. Dat is niet alleen beleid van de overheid, maar willen ouderen ook graag zelf. We mogen daarom verwachten dat het aantal 'kwetsbare ouderen' de komende jaren substantieel zal groeien: ouderen die gewoon thuis blijven wonen en daar zorg nodig hebben, niet alleen van professionals maar ook van hun naasten.

Hier ontstaan enkele knelpunten. Niet alleen dreigt er een tekort aan zorgpersoneel, ook het aantal vrijwilligers zal naar verwachting halveren. Tegelijkertijd daalt ook de beschikbaarheid van mantelzorgers: waar gemiddeld in 2020 nog 13 personen om een hulpbehoevend persoon heen stonden, zullen dat in 2040 nog slechts gemiddeld 6 personen zijn. Kortom, het netwerk rond ouderen wordt kleiner, met name omdat mensen rondom kwetsbare ouderen zelf door eigen ouderdom niet meer in staat zijn mantelzorg te verlenen of geheel wegvallen. De druk op de wel beschikbare mantelzorgers zal dus toenemen. Daarnaast vraagt de wens om thuis te blijven wonen met de juiste zorg ook om passende woonruimte. Vanuit de taskforce wonen en zorg, wordt hier landelijk en lokaal aandacht gevraagd voor het schrijven van een passend plan voor deze vraag met een gemeentelijke woonzorgvisie.

Er ligt de komende jaren dus een uitdaging, die op diverse niveaus aandacht vraagt. Op landelijk niveau is hiervoor het actieprogramma 'Langer thuis' opgezet. Wij als gemeente zien een verantwoordelijkheid om organisaties te faciliteren om ouderen – zo nodig – hierin te begeleiden en toe te rusten. Dat is in de eerste plaats aan de ouderen en hun naasten zelf: hoe bereiden zij zich voor op hun vierde levensfase? En hoe kijken hun naasten hier tegenaan?

Ondersteuning van mantelzorgers

In de afgelopen pakweg 10 jaar hebben we in Harderwijk werk gemaakt van de ondersteuning van mantelzorgers. Het Servicepunt Mantelzorg doet dit zowel individueel als groepsgewijs: ze geeft voorlichting en advies aan individuele mantelzorgers en biedt hen groepsgewijs de mogelijkheid om ervaringen te delen (lotgenotencontact).

Met het grote aantal mantelzorgers wordt het voor het Servicepunt Mantelzorg ondoenlijk om mantelzorgers nog intensief individueel te blijven steunen. Daarom hadden we al in het vorige beleidsplan ingezet op toename van de aandacht voor mantelzorgers in de samenleving: als bedrijven en organisaties meer begrip en oog hebben voor de mantelzorgers in hun gelederen, is individuele ondersteuning vanuit het Servicepunt Mantelzorg minder nodig. Deze omslag is gaande, zij het nog lang niet afgerond: nog lang niet alle organisaties en bedrijven hebben oog voor de noden van hun mantelzorgende werknemers of scholieren. Ook binnen onze eigen gemeente valt hierop nog een slag te slaan, waarbij met een notitie vanuit onze HRM-afdeling inmiddels een mooi begin is gemaakt.

¹ Taskforce Wonen en Zorg, *Hoe ziet de woonzorgopgave eruit in de Noord-West Veluwe?*

De focus van het Servicepunt zou preventie moeten zijn: voorlichting, advies en lotgenotencontact. Om hiervoor meer ruimte te creëren, willen we curatieve taken elders onderbrengen. Het Servicepunt Mantelzorg begeleidt op dit moment ook individuele mantelzorgers om hun weg in de systeemwereld te vinden. Het betreft vaak ingewikkelde casuïstiek. Daarom gaan we voor deze taak deskundige *mantelzorgmakelaars* inschakelen zodat wij nog meer in kunnen zetten op maatwerk en een mensgerichte, persoonlijke (langer durende) begeleiding. Ook zijn wij in gaan zetten op een hechtere samenwerking met de partners die de onafhankelijke clientondersteuning in onze stad bieden. Met elkaar werken wij toe naar een onafhankelijke inwonersondersteuning. Laagdrempelig, vindbaar en zichtbaar voor iedere inwoner die een vraag of ondersteuning nodig heeft.

Daarnaast vragen enkele groepen mantelzorgers specifieke aandacht. Het gaat daarbij om *jonge mantelzorgers*, *mantelzorgers die de ouder(s) zijn van een kind met een meervoudige beperking*, *mantelzorgers met een migratie-achtergrond* en *oudere mantelzorgers 70+*, omdat deze groepen in onze gemeente vragen om een specifieke benadering. Bij jongeren gaat het vooral om een opgroeien met een mantelzorgtaak, waarbij de eigen ontwikkeling in het geding is. Bij mantelzorgers met een migratie-achtergrond gaat het vooral om de gevoelde plicht een naaste heel lang zelf te blijven verzorgen, waarbij kenmerkend voor bij mantelzorgers, sneller de eigen grenzen worden overschreden. Dit zien wij ook bij de groep mantelzorgers die ouders is van een kind met een meervoudige beperking. Tot slot zien wij bij de oudere mantelzorgers dat het zorgen voor een naaste in combinatie met veelal een eigen zorgvraag voor complexiteit en uitdagingen kan zorgen. Voor de bewustwording, voorlichting en lotgenotencontact blijven we bij het Servicepunt Mantelzorg aandacht vragen door het servicepunt als eerste ingang en expertiseplek te blijven positioneren.

Vanwege de grote keten aan partijen die in beeld zijn als het over mantelzorg gaat, sluiten wij als gemeente aan bij een landelijke pilot van de ministeries VWS en OCW. In deze pilot gaan wij een jaar lang als 1 van de drie door het Rijk geselecteerde gemeenten, gericht samen met onze lokale ketenpartners twee werkwijzen lokaal onderzoeken. Met als doel om de keten en de partijen rondom de mantelzorger zo optimaal mogelijk samen te laten werken waardoor overbelasting bij de mantelzorger vroegtijdig kan worden voorkomen. Alsook de positie en zichtbaarheid van de mantelzorger binnen deze keten beter in beeld te krijgen en deze te vergroten. Op basis van de resultaten zal er een landelijke werkwijze worden opgesteld die vanuit het Rijk aanbevolen en aangejaagd zal worden richting de gemeenten. Naast deze pilot waar wij zelf aan deelnemen zijn er op dit moment meer pilots gaande o.a. gericht op het kunnen bieden van een specialistische cliëntondersteuning bij ernstige meervoudige beperking en het koploperproject om de cliëntondersteuning in zijn algemeenheid toegankelijker te maken. Deze pilots volgen wij op de voet om de inzichten en aanbevelingen mee te nemen in onze eigen dienstverlening.

Toegankelijkheid van de zorg

Als gemeente hebben wij de ambitie uitgesproken om een inclusieve gemeente te willen zijn waarin alle inwoners mee kunnen doen. Als wij kijken naar inwoners met een migratieachtergrond zien wij dat onze professionele zorg momenteel nog niet altijd even toegankelijk voor hen is.

Hoewel we inmiddels toe bewegen naar een kwart tot een derde mensen met een migratieachtergrond in onze gemeente, zijn onze zorgorganisaties overwegend 'witte' organisaties, die het als een uitdaging ervaren om goed aan te sluiten bij mensen vanuit een andere cultuur en met een andere moedertaal. Wij constateren hierin dat de leefwereld van onze inwoners niet altijd aansluit bij de systeemwereld. Denk bijvoorbeeld aan een Turkse man van circa 70 jaar die met

Alzheimer wordt opgenomen in een verzorgingstehuis: terwijl hij steeds meer terugvalt op ‘vroegere tijden in Turkije’, komt hij terecht in een verzorgingstehuis waar Nederlands wordt gesproken met Nederlandse gewoonten en gebruiken. Voor iemand die leidt aan Alzheimer voelt dit uitgesproken onveilig.

Met ons programma ‘Krachtig Kleurrijk Harderwijk’ werken we aan de vergroting van de toegankelijkheid van onze zorgorganisaties. Waarbij het willen verbinden van verschillende culturen en achtergronden vanuit betrokkenheid en gemeenschappelijkheid centraal staat. Binnen dit programma hebben circa 25 zorg- en welzijnsorganisaties en migrantenorganisaties zich met elkaar verbonden. Zij houden periodiek ontmoetingssessies bij de afzonderlijke partners, op een wijze die past bij de ontvangende partnerorganisatie². Vooralsnog ligt het accent vooral op elkaar ontmoeten en leren kennen. De komende periode willen we de slag maken naar *doen*: samen de stappen verder zetten tot actie en de geïnitieerde initiatieven uitvoeren. We trekken hiervoor een *coördinator* aan, die het cultuursensitief werken bij organisaties bevordert, de interculturele dialoog stimuleert en organisaties helpt om toegankelijk te worden voor iedereen³. Ook investeren wij in deskundigheid en expertise intern bij de organisaties door bij elke platformorganisatie een ambassadeur te benoemen en deze te trainen op het vlak van cultuursensitiviteit. Richting ondernemers willen wij ook een helpende hand reiken, dit vanwege de raakvlakken met thema’s als participatie en meedoen. Door de inzet van de ambassadeur cultuursensitief ondernemen, zetten wij in op bewustwording, dialoog en verbinding tussen ondernemers, organisaties en inwoners met een migratie achtergrond. Daarbij willen we de cultuur-etnische focus van de alliantie geleidelijk verbreden tot inclusief werken in het algemeen⁴ vanuit de kernbegrippen Betrokken, Open, Kleurrijk, Samen.

De vierde levensfase en het eigen netwerk

Mensen blijven langer thuis wonen, ook als zij beperkingen krijgen. We willen daarom bevorderen dat ouderen zich hiervan bewust zijn en hierover vroegtijdig nadenken: hoe wil ik oud worden en wat heb ik nodig om op ‘mijn manier’ oud te worden? De ouderenadviseurs van ZorgDat zijn bij uitstek de personen die dit bij hen kunnen aankaarten. Wij vragen hen om extra op vroegtijdige informatievoorziening in te zetten, al rond de pensioengerechtigde leeftijd. Dit doormiddel van een keuzecampagne op te starten en voorlichtingsavonden te organiseren.

Het oud worden gaat niet alleen de oudere zelf aan, maar ook hun naasten, in het bijzonder de (eventuele) kinderen. Daarom willen we ook bevorderen dat ouderen met hun kinderen het gesprek aangaan: een *dialoog over het ouder worden*. Zo zou een zoon aan zijn vader kunnen vragen: “Je wordt nu steeds ouder: wat verwacht je daarin van mij?” De zogenaamde mantelzorgwandeling bevordert deze dialoog.

Daarnaast willen we dat de huisarts meer oog krijgt voor de naasten van zorgvragers. Vaak start een medisch traject namelijk bij de huisarts. Vooralsnog heeft de huisarts echter vooral oog voor de zorgvrager; van de naaste familieleden wordt vooral een volgende rol verwacht. In geval van een vermoedelijk grotere zorgvraag, bv. bij ernstige ziekte of toenemende beperkingen, zouden we graag willen dat de huisarts ook het systeem rondom de zorgvrager betreft. Wat hebben zij nodig om het

² In Coronatijd is de ontmoeting krijgt deze ontmoeting digitaal vorm, waardoor de beleving en verbinding minder effectief is.

³ Het percentage inwoners met een migratie-achtergrond stijgt geleidelijk, op landelijk niveau van 23% in 2017 tot naar verwachting 30% in 2040 (CBS, 2017. *Bevolkingsprognose 2017-2060: 18,4 miljoen inwoners in 2060*).

⁴ In aansluiting daarop zou de alliantie Kleurrijk Harderwijk zou zich moeten ontwikkelen tot een stadsplatform ‘Inclusieve stad’. Hiervoor wordt een aparte beleidsnotitie ‘Inclusie’ ontwikkeld, met concrete acties.

gezin/de situatie goed draaiende te houden? Immers, goede zorg wordt gegeven in *de driehoek van patiënt, zorggevers én naasten*⁵.

Tot slot willen we investeren in de ontwikkeling van Harderwijk als dementievriendelijke gemeente, in het bijzonder in de oprichting van een *Odensehuis*. Dit huis moet gaan fungeren als knooppunt voor iedereen die te maken heeft met geheugenverlies en dementie. Hier kunnen mensen bv. elkaar ontmoeten, domotica uitproberen, en informatie en advies krijgen over geheugen en dementie. De uitwerking hiervan is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma dementie.

Mantelzorgwaardering

Wie mantelzorger is, draagt vaak een continue verantwoordelijkheid voor een naaste. Dat geeft vaak een grote druk, waarbij overbelasting op de loer ligt. Met de methodiek 'Je bordje vol' helpen we mantelzorgers om hier bewust bij stil te staan en keuzes in te maken. Centraal staat de vraag: wat heb jij nodig om ervoor te zorgen dat jouw bordje niet te vol wordt? Zo blijven mantelzorgers *zelf de regie* nemen. Dit willen wij faciliteren door ook aandacht te hebben voor zingeving en persoonlijke ontwikkeling op te nemen in het brede aanbod dat door het mantelzorgservicepunt en partners georganiseerd wordt.

Uit de enquête onder mantelzorgers in onze gemeente blijkt dat veel mantelzorgers behoefte hebben aan ontspanning. Om hieraan tegemoet te komen én om onze waardering voor hun inzet te laten blijken, willen we een zekere mate van 'zorgeloosheid' faciliteren: met lokale ondernemers afspraken maken over *ontspannende activiteiten* voor mantelzorgers, die tegen korting worden aangeboden. Denk aan een creatieve workshop, een sportcursus of saunabezoek. Dit zou dan ook gepaard moeten gaan met uitbreiding van de mogelijkheid van kortdurende respijtzorg (zie verderop). Op deze manier faciliteren we ook dat mantelzorgers mee blijven doen in onze stad, hoe beperkt ook. Om dit mogelijk te maken, behouden we de huidige mantelzorgwaardering, maar brengen het bedrag terug van € 100,- naar € 75,-.

Respijtzorg

Vooralsnog is voor mantelzorgers onvoldoende duidelijk welke vormen van respijtzorg er bestaan. Zolang deze vormen moeilijk zichtbaar en toegankelijk zijn, zal een mantelzorger daar niet snel een beroep op doen. Daarom willen we een helder *overzicht* maken van vormen van *respijtzorg*, zowel in Harderwijk als in de regio.

Al langere tijd denken we aan de organisatie van een vorm van *respijthuis* binnen onze gemeente, waar zorgvragers een korte periode naar toe zouden kunnen, zodat hun mantelzorger indien nodig 'op adem' kan komen. We hopen hieraan de komende anderhalf jaar echt vorm te geven.

Soms ontstaan er *crisissituaties*, bv. daar waar plotseling de mantelzorger zelf ziek wordt. Waar geen andere directe familieleden voorhanden zijn, moet dan plotseling een oplossing worden gevonden. Hiervoor hebben we inmiddels de VOS geregeld: een telefoonnummer met regionaal contactpunt waar in crisissituaties naartoe gebeld kan worden en waarbij zorgvragers dan acuut kunnen worden opgenomen. Echter, het aantal plekken is zeer beperkt en soms niet op het juiste moment beschikbaar. Daarnaast is het vaak geen passende setting, bv. een verpleegtehuis voor een jonge zorgvrager. We willen naar nieuwe vormen hiervoor zoeken (misschien in relatie tot het respijthuis),

⁵ Deze driehoek is bij alle vormen van zorg essentieel: zorgverlening volgens Driehoekskunde. Dat vraagt een nieuwe manier van denken en kijken van alle zorggevers. Hoewel deze kanteling al is ingezet, wordt nog lang niet altijd de naasten als volwaardig gesprekspartners gezien, terwijl zij vaak degene zijn die de zorgvrager en diens veel beter kunnen dan de zorggevers.

samen met onze buurgemeenten in de Noordwest-Veluwe, binnen het programma 'Gezond Veluwe'. Daarnaast willen wij een route bij crisis faciliteren zodat wij nood er snel geacteerd en vanuit samenwerking opgetrokken kan worden.

Nazorg

Verlies van een dierbare is verdrietig en gaat gepaard met een periode van rouw. Als gevolg van Corona verlopen rouwprocessen soms anders en duren langer, waardoor we verwachten dat er een extra behoefte ontstaat aan *lotgenotencontact* (rouw- en verliesgroepen). Dit willen we daarom extra faciliteren.

Door intensieve mantelzorg loopt de mantelzorger het risico dat het eigen netwerk heel klein wordt; zij doen geleidelijk steeds minder mee in de maatschappij en lopen een risico op isolement. Zij kunnen dan een gevoel van zinloosheid gaan ervaren, waarbij depressie op de loer ligt. Immers: jarenlang lag hun focus op de ander, die nu is weggefallen, waardoor er een 'gat' ontstaat. Om te voorkomen dat dit resulteert in een depressie, zal de mantelzorger een nieuw zin in het leven moeten zien te vinden: wat wil ik en wat kan ik bijdragen? In dit kader doen we mee aan een *landelijke pilot* gericht op de preventie van depressies onder voormalig mantelzorgers. Dit gaat ons inzicht en ervaringen opleveren, waarmee we onze aanpak kunnen verbeteren. Hierbij zien we ook een koppeling met de werkwijze onderliggend aan de Geluksroute (zie het Geluksgericht Werken in hoofdstuk 3 over eenzaamheid).

Na het verlies van hun dierbare naaste blijven mantelzorgers nog één jaar bij het Servicepunt Mantelzorg ingeschreven. Rouw kost tijd en verloopt bij iedereen anders. Pas na circa een jaar is een deel van de mantelzorgers er veelal aan toe om het eigen leven weer handen en voeten te geven, en mee te doen in de samenleving. Mede door Corona is de eigen wereld van de (voormalig) mantelzorger vaak nog kleiner geworden. Daarom willen we de inschrijving bij het Servicepunt Mantelzorg uitbreiden naar twee jaar, zodat een voormalig mantelzorger langere tijd zich verbonden blijft voelen met het Servicepunt en gebruik kan maken van het ondersteuningsaanbod. Hierdoor krijgt iemand meer gelegenheid om – met hulp – het eigen leven op te bouwen en nieuwe zin te vinden.

Uitvoeringsprogramma Informele Zorg

Resultaat:

- inwoners voelen zich toegerust voor het vrijwilligerswerk dat zij doen
- mantelzorgers voelen zich gezien, gesteund en ontlast
- mantelzorgers delen de zorg voor hun naasten met anderen
- cliënten, mantelzorgers, vrijwilligers en beroepskrachten werken in de zorgverlening goed samen
- in de samenwerkingen staat de inwoner en bijbehorend welbevinden centraal
- er ontstaan nieuwe samenwerkingen tussen sport, kunst, cultuur en sociaal domein
- organisaties zijn zich bewuster van cultuur sensitief werken en handelen hiernaar
-

Indicatoren:

- stabilisatie of groei van de waardering door vrijwilligers van hun ondersteuning (Vrijwilligerspeiling 2017: rapportcijfer 8-)
- groei van het aantal preventieve huisbezoeken aan mantelzorgers (ZorgDat 2020: 0)
- groei van het aantal soorten contacten met ouderen rondom preventieve huisbezoeken stijgt (ZorgDat 2020: 38%)
- daling van het aantal inwoners dat zich zwaar tot overbelast voelt door mantelzorg (GGD monitor 2016: 12,3%)
- Groei van het aantal organisaties dat lid is van het platform Krachtig Kleurrijk Harderwijk (2020:25)

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?	Waarmee?
Doorontwikkeling Servicepunt Mantelzorg met tweedelijns voorlichting	Servicepunt Mantelzorg	Via de huidige subsidieverlening + externe begeleiding	Loopt	Huidige middelen van de partners
Mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid	Gemeente	Interne inzet	Loopt	Uren van de gemeente
Focus op jongeren en mensen met een migratie-achtergrond	Servicepunt Mantelzorg i.s.m. SBBH, MVH, huiskamerprojecten, Talenthouse, CJG	Via de huidige subsidieverlening + waarderingssubsidie voor innovatieproject	Loopt	Huidige middelen van partners
Coördinator Platform Krachtig Kleurrijk Harderwijk	Circa 25 lokale organisaties in zorg en welzijn + gemeente Harderwijk	Gezamenlijke sessies bij de deelnemende organisaties + projectleider/aanjager	Loopt	20.000,- per jaar
Platform KKH (communicatie, training ambassadeurs en organisaties, bijeenkomsten en activiteiten faciliteren)		toegankelijkheid en cultuursensitief werken		15.000,- per jaar

Project Hofdijkflat (ontmoeting in de huiskamer tussen inwoners met verschillende culturele achtergronden) Festival Kleurrijk Harderwijk	Partners platform Krachtig Kleurrijk Harderwijk	Projectsubsidie	Loopt 2021-2023	80.000,- (coronamiddelen steunpakket)
	SBBH, Stad als podium, Ondernemers, Gemeente, Informele zorgnetwerk, platform KKH	Evenement organiseren met verbinding en ontmoeting als doel		15.000,- per jaar
	Opdrachtverlening	Bijeenkomsten en gesprekken met ondernemers, samenwerkingen initiëren, bewustwording cultuur sensitiviteit vergroten		8.000 per jaar
Onafhankelijke cliëntondersteuning	Mee Veluwe en Thuis in clientondersteuning	Opdrachtverlening en individuele begeleiding	2022 e.v.	subsidie OCO partners 190.000,- + 28.000,- per jaar
Mantelzorgmakelaars		Casuïstiek en individuele begeleiding		
Dialogo over ouder worden	Zorgdat Thuis, informele zorgnetwerk	Bijeenkomsten, campagne, gesprekken, huisbezoeken	loopt	Huidige middelen ouderenadviseurs en partners
Mantelzorgwaardering en ontspanningsprogramma	Gemeente	Interne inzet	Loopt	120.000,- per jaar + Uren van de gemeente en mantelzorgservicepunt
Netwerk- of systeembenadering	Diverse organisaties, waaronder huisartsen	In samenspraak: experiment, training, etc.	Loopt	Uren van de gemeente 5.000,- per jaar
Training rondom eigen regie en zingeving (bv. 'Je bordje vol')	Servicepunt Mantelzorg en externe trainer(s)	Opdrachtverlening aan externe training (via het Servicepunt)	2021-2023	5.000,- per jaar
Overzicht respijtzorg	Onafhankelijke derde i.s.m. Servicepunt Mantelzorg, zorgorganisaties, Wmo-loket	Opdrachtverlening	2022	13.000,-
Respijthuis	Servicepunt Mantelzorg, zorgorganisaties, netwerk informele zorg	Wmo-maatwerkvoorziening	2021-2023	65.000,- (WMO)
Herinrichting 'Route bij crisis'	Servicepunt Mantelzorg i.s.m.huisartsen, zorgorganisaties	Route bij crisis	2021-2022	Huidige middelen van partners

Intensivering lotgenotencontact	Servicepunt Mantelzorg				Huidige middelen mantelzorgservicepunt
Dementievriendelijke gemeente en Odensehuis	Gemeente en maatschappelijke partners	In dialoog		Loopt	Huidige middelen van partners + 75.000,- (dementievriendelijk Harderwijk)



2. Vrijwilligerswerk

Ontwikkeling van het aantal vrijwilligers

Corona heeft impact gehad op vrijwilligers. Veel vrijwilligers in onze gemeente zijn 60+ en doen vrijwilligerswerk met een sociale component. Dit vrijwilligerswerk is nagenoeg stil komen te liggen. De vraag rijst in hoeverre de vrijwilligers weer aan de slag gaan. We krijgen namelijk signalen dat een flink groep vrijwilligers niet van plan is hun oude vrijwilligerswerk weer op te pakken. Gevoelens van onveiligheid in het contact met anderen, spelen hier mogelijk bij mee. Het is nu nog koffiedik kijken hoe dit zich gaat ontwikkelen, maar mogelijk moeten/willen we hier op extra actie ondernemen.

Los van de invloed van Corona: sowieso is de voorspelling dat over 20 jaar het aantal vrijwilligers is gehalveerd, omdat het aantal ouderen (die een belangrijk deel van dit werk op zich nemen) substantieel is verminderd of te oud is. Tegelijkertijd zal met de toename van het aantal oudere ouderen de behoefte aan vrijwillige inzet toenemen. In dit spanningsveld is het noodzakelijk dat we investeren in de aanwas van nieuwe vrijwilligers.

De vrijwilligers van de toekomst

Al gedurende meerdere jaren kennen we in Harderwijk de *Maatschappelijke Stages*: kortdurend vrijwilligerswerk doen via school. Sinds 2020 kennen we in Nederland ook de *Maatschappelijke Diensttijd*, waarbij jongeren via een lokale organisatie langere periode van betekenis zijn in de maatschappij. In Harderwijk willen we sterker inzetten hierop, omdat de jongeren van nu de vrijwilligers van de toekomst zijn. Belangrijk is daarbij dat we het vrijwilligerswerk voor hen anders 'framen': jongeren willen van betekenis zijn of impact hebben, maar zullen niet snel zeggen dat ze vrijwilligerswerk willen doen. Daarbij willen ze graag zelf vorm geven aan hun vrijwilligerswerk in plaats van een bepaalde 'vrijwilligersfunctie' te bezetten. Ook zien wij vanuit burgerschapsvorming ontwikkelingen op school om laagdrempelig kennis te maken met het doen van vrijwilligerswerk. Als gemeente willen wij deze initiatieven elkaar laten vinden en versterken. Zodat er een netwerk met diverse mogelijkheden ontstaat dat vanuit een gemeenschappelijk doel op eigen wijze functioneert.

We zien in toenemende mate dat *mensen in een kwetsbare positie* ook vrijwilligerswerk willen of vanuit de wet soms moeten doen. Net als voor iedereen is ook voor hen vrijwilligerswerk een mooie manier om van betekenis te zijn en mee te doen in de samenleving: participatie op recept (vgl. welzijn op recept), welzijn inzetten om mee te kunnen doen in de samenleving. Bij welzijn op recept kunnen patiënten met psychosociale klachten worden doorverwezen naar een welzijnswerker om samen met de patiënt te kijken naar welke activiteiten het welbevinden en welzijn van de patiënt kan verhogen. De huisarts is in deze de doorverwijzer. Echter zien wij ook kansen om vanuit Meerinzicht Sociaal domein een doorverwijzing richting welzijn te realiseren. Dit vanuit bijv. de participatiewet, waarbij de klantmanager de inwoner met participatieplicht of afstand tot meedoen verwijst richting de welzijnswerker. En er samen met de welzijnspartners in overleg gekeken wordt wat een passende activiteit is. We willen dat het Servicepunt Vrijwilligerswerk zich naast de kwetsbare vrijwilligers, ook op de organisaties én potentiële vrijwilligers gaat richten door hen te begeleiden bij de matching. Dan gaat het onder andere om het managen van verwachtingen en aanpassen van de begeleiding. Daarnaast is er in de samenwerking tussen de huisarts en het sociaal domein nog een wereld te winnen aan afstemming en het zichtbaar inzetten van elkaars expertise.

We voorzien dat in de toekomst twee specifieke vormen van zorg om extra vrijwillige inzet vragen: *respijtzorg en palliatieve zorg*. De behoefte hieraan neemt toe, omdat steeds meer mensen thuis

blijven wonen, ondanks allerlei beperkingen, tot aan het einde van hun leven toe. Hiervoor zullen niet alleen meer vrijwilligers nodig zijn, maar ook vrijwilligers met een specifieke houding en vaardigheden. Dit vraagt om een passende lokale samenwerking met partners die deze expertise bezitten. De komende tijd willen wij deze samenwerking verder vorm en inhoud geven.

Sowieso zien we dat organisaties steeds meer om *specifieke vrijwilligers* vragen. Denk bv. aan vrijwillige maatjes van mensen met een beperking. Dat maakt de matching tussen vraag en aanbod van vrijwilligers complexer: beide partijen hebben wensen en tegelijkertijd hebben ook beide partijen vaak een specifieke kwetsbaarheid.

Tot slot zien we extra kansen voor vrijwilligerswerk in de buurt, waarbij mensen in hun eigen buurt van betekenis zijn. Dit is een laagdrempelige manier en relatief makkelijke manier waarop mensen van betekenis kunnen zijn in de samenleving (zie verder in hoofdstuk 3 over Eenzaamheid).

Meer in het algemeen willen we een beeld krijgen welk type vrijwilligers we in onze gemeente hebben, zodat we de dienstverlening hierop kunnen aanpassen. Dit zouden we kunnen vatten in een aantal persona's: fictieve personen van een bepaalde leeftijd en achtergrond die een bepaald type vrijwilligerswerk doen. Als we hiervoor goed dekkende persona's kunnen ontwikkelen, kunnen we hierop een gericht ondersteuningsaanpak ontwikkelen.

Toerusten van vrijwilligersorganisaties

Net als op de arbeidsmarkt draait het bij vrijwilligerswerk om vraag en aanbod van 'werk': een organisatie of persoon zoekt een vrijwilliger en een inwoners biedt zich aan om vrijwilligerswerk te doen. Het is de kunst om goede matches te maken. In onze gemeente is daarvoor een belangrijke taak weggelegd voor het Servicepunt Vrijwilligerswerk.

In het vorige beleidsplan hadden we al opgenomen dat we willen dat het Servicepunt zich door ontwikkelt in de richting van training en deskundigheidsbevordering van *organisaties en verenigingen* (beroepskrachten en coördinerend vrijwilligers) in het omgaan met vrijwilligers in plaats van rechtstreekse ondersteuning van vrijwilligers zelf. Deze omslag is ingezet, maar moet nog verder vorm krijgen. Denk aan een gericht trainingsprogramma, waarbij het Servicepunt ook expertise van maatschappelijke partners benut.

Om al onze lokale verenigingen en vrijwilligersorganisaties te ondersteunen bij het realiseren van een flexibeler vrijwilligersbeleid en samencultuur vragen wij hen om met een *gezamenlijk plan van aanpak* te komen: Servicepunt Vrijwilligerswerk, Verenigingsondersteuner Sport en Cultuurkust. Op die manier wordt expertise gebundeld, en kan er tot een samenhangend ondersteuningsprogramma worden gekomen. De verenigingen krijgen daarbij de beschikking over een *stimuleringsbudget*, onder de noemer 'de club dat zijn wij', zodat zij middelen hebben om extra acties te nemen.

Ik ben een Harderwieker

De afgelopen jaren hebben we onder het motto 'Harderwijk zijn wij samen' met onze inwoners en partners gewerkt aan een sociale gemeenschap, waarin we samen optrekken en iedereen van betekenis kan zijn. Waarin ruimte is om voor een ieder om mee te kunnen doen in onze stad. De achterliggende gedachte hiervan is dat we met z'n allen gezamenlijk onze gemeente maken: door een gezamenlijke inzet en gedeeld eigenaarschap. Onder deze brede paraplu blijven wij de komende tijd inzetten met aandacht voor de individuele inwoner gericht op het realiseren van een inclusieve samenleving. Dit motto krijgt de komende overbruggingsperiode een specifieke uitwerking in 'Ik ben een Harderwieker', waarin we uitdragen wat de typerende kracht van de Harderwieker is. Als gemeente willen wij zichtbaarheid geven aan de onderlinge diversiteit, verbinding en het inclusief

samenleven van onze inwoners. Want uit Wie precies bestaat het Wij van Harderwijk zijn *wij* samen? In een beeldcampagne gaat de gemeente Harderwijk in gesprek met inwoners met vragen als Wie ben jij? Waarom voel jij je een Harderwieker? Wat, waar of wie in onze stad voel jij verbonden mee? Waarom ben jij trots om in Harderwijk te wonen en leven? Mensgericht op verhalende wijze maken wij beeldend zichtbaar hoe kleurrijk, divers, uniek, talentvol, gelukkig en verbonden onze inwoners samen Harderwijk en Hierden zijn. In de uitvoering zal er samen opgetrokken worden met de portefeuille Burgerschap.

Uitruil tussen organisaties

Jaarlijks organiseert de Harderwijkse Uitdaging in onze opdracht een zogenaamde *beursvloer*: hier verhandelen bedrijven en organisaties hun maatschappelijk kapitaal. Ze maken dan ruils, bv. een bedrijf biedt een bepaald product aan in ruil voor een workshop van een maatschappelijke organisatie. Deze beursvloer willen we continueren.

Binnen het *Platform Informele Zorg* ontmoeten vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties uit de zorgsector elkaar, aan de hand van thema's. Voor dit platform zien we een belangrijke signalerende functie. Ook de dialoog over 'de grenzen van het vrijwilligerswerk' zou hier gevoerd kunnen worden. Ook met dit platform zijn we blij.

Verder willen we *cross-overs* tussen organisaties blijven stimuleren, waarbij verschillende organisaties hun krachten bundelen en samen actie ondernemen, in aansluiting op gesignaleerde behoeften in de samenleving, zoals preventie van eenzaamheid. Aandachtspunt hierbij is het blijven verbinden tussen de domeinen sport en cultuur met de uitdagingen die er leven binnen het sociaal domein.

Uitvoeringsprogramma Vrijwilligerswerk

Resultaten:

- organisaties, verenigingen en initiatieven benutten elkaars kennis en expertise
- inwoners voelen zich mede-eigenaar van hun eigen vereniging, club of organisatie
- inwoners voelen zich toegerust voor het vrijwilligerswerk dat zij doen.
- Jongeren krijgen de kans om op hun manier impact te hebben met vrijwilligerswerk
- Welzijn wordt ingezet om tot participatie te komen
-

Indicatoren:

- groei van het percentage vrijwilligers in de gemeente Harderwijk (GGD monitor 2016: 34%)
- groei aantal samenwerkingsinitiatieven (nog geen nulmeting)
- groei van het aantal matches tussen ondernemers en maatschappelijke organisaties (waardebepaling van HW-matches 2017: € 68.000,-)
- groei van het percentage vrijwilligers in Harderwijk en Hierden (GGD monitor 2016: 34%)
- groei van het percentage jongeren 12-27 jaar dat vrijwilligerswerk doet (nog geen nulmeting)
- stabilisatie of groei van de waardering door vrijwilligers van hun ondersteuning (Vrijwilligerspeiling 2017: rapportcijfer 8-)
- groei van het aantal burgerinitiatieven (Zorgdat 2020; 61)
- groei van het aantal projecten en trajecten waarin welzijn ingezet wordt door het sociaal domein (monitor sociaal domein 2020; 2)

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?	Waarmee?
Jaarlijkse event Sociaal Harderwijk	Gemeente Harderwijk i.s.m. met ZorgDat en maatschappelijke partners	Via de huidige subsidieverlening aan samenwerkingsverbanden van maatschappelijke partners en evt. bedrijven	Loopt.	Huidige middelen van de partners + uren van de gemeente
Doorontwikkeling Servicepunt Vrijwilligerswerk	Servicepunt Vrijwilligerswerk	Via de huidige subsidieverlening	Loopt	Huidige middelen van de partners
Diversiteit aan vrijwilligers in beeld krijgen	Servicepunt Vrijwilligerswerk met partners	Via de huidige subsidieverlening	Loopt	Huidige middelen van de partners
Gezamenlijke aanpak ondersteuning verenigingen	Servicepunt Vrijwilligerswerk, Cultuurkust en Verenigingsondersteuner Sport	Via de huidige subsidieverlening	Loopt	Huidige middelen van de partners + 5.000 per jaar
Stimuleringsbudget 'de club, dat zijn wij'	Servicepunt Vrijwilligerswerk Verenigingsondersteuner Sport Cultuurkust	Stimuleringsbudget 'de club, dat zijn wij' in beheer bij de experts	2021 en 2022	10.000,- per jaar
Samenhangend programma van	Servicepunt Vrijwilligerswerk en	Via huidige subsidieverlening	2021 e.v.	Huidige middelen van de

training en deskundigheidsbevordering	maatschappelijke partners			partners
Maatschappelijke Stages	Servicepunt Vrijwilligerswerk en de scholen	Campagne en investeren in samenwerking met MDT en lokale burgerschapstrajecten	loopt	Huidige middelen van de partners + 5.000,- per jaar
Workshops/training expertise begeleiding vrijwilligers in een kwetsbare positie	Servicepunt Vrijwilligerswerk i.s.m. vrijwilligersorganisaties	Via huidige subsidieverlening	2021 en 2022	5.000,- per jaar
Vrijwilligers respijtzorg en palliatieve zorg	Centrum de Zin, Zorgdat netwerk informele zorg	Samen ontwikkelen	2022 e.v.	15.000,- per jaar
Specifiek vrijwilligerswerk initiatieven Welzijn op recept	Zorgdat, Sociaal domein, netwerk informele zorg, GezondVeluwe, Medicamus	Samen ontwikkelen	2022 e.v.	15.000,- per jaar
Participatie op recept			2022 e.v.	15.000 per jaar + middelen Sociaal Domein participatietrajecten
Samenleving en route	Zorgdat, sociaal domein	Opdrachtverstrekking	2021 e.v.	10.000,- per jaar
Samenhangende coalitie en campagne 'Harderwijk zijn we samen' en 'Ik ben een Harderwieker'	Gemeente Harderwijk, maatschappelijke partners, communicatiebureau, lokale media	Campagne vanuit de gemeente Harderwijk, afdeling Communicatie	Loopt	40.000,-+ Uren en de gemeente
Beursvloer	Gemeente Harderwijk i.s.m. met ZorgDat en maatschappelijke partners	Via de huidige subsidieverlening aan samenwerkingsverbanden van maatschappelijke partners en evt. bedrijven	Loopt	Huidige middelen van de partners + uren van de gemeente portefeuille Burgerschap
Platform Informele Zorg	Informele zorgorganisaties	Via de huidige subsidieverlening aan maatschappelijke partners	Loopt	Huidige middelen van de partners
Vernieuwende cross-overs	Maatschappelijke partners en het lokale ondernemersplatform	Innovatiebudget (waarderingssubsidies)	2021-2023	25.000 per jaar
Maatschappelijke Diensttijd	Maatschappelijke partners en Gemeente Harderwijk	Rijkssubsidie en lokale middelen	2021-2023	Rijkssubsidie en eigen middelen 70.000,- per jaar (extra gelden jeugd)

3. Eenzaamheid

Eenzaamheid: waar hebben we het over?

Eenzaamheid is verbonden met het mens zijn: we zijn sociale wezens en tegelijkertijd lukt het ons niet altijd ons te verbinden met onze medemens. Daarom is het normaal dat mensen zich in hun leven soms eenzaam voelen. Eenzaamheid is vooral een subjectieve beleving: iemand *voelt* zich eenzaam. Daarbij kunnen we drie meerdere vormen onderscheiden⁶:

- sociale eenzaamheid: ontbreken van contacten met mensen dan iemand wenst. Denk aan vrienden, kennissen of collega's. Het sociale netwerk is te klein;
- emotionele eenzaamheid: ontbreken van een hechte, intieme band met één andere persoon of enkele personen. Dat kan zijn omdat iemand geen levenspartner heeft, maar ook binnen partnerrelaties kunnen mensen emotioneel eenzaam zijn;
- existentiële eenzaamheid: gevoel van zinloosheid, al dan niet samengaan met sociale en/of emotionele eenzaamheid. Mensen ervaren een "verloren en zwervend gevoel, geen eigen plek of rol in het leven kennen, een gevoel van zinloosheid".

41% van de Harderwijkers ervaart regelmatig gevoelens van eenzaamheid⁷. Dat is niet persé gelijk een groot probleem. Het wordt pas zorgelijker als die eenzaamheid min of meer chronisch wordt: "Eenzaamheid is een invaliderende, psychologische aandoening, gekenmerkt door een diep gevoel van leegte, waardeloosheid, gebrek aan controle en persoonlijke dreiging"⁸. Dat geldt naar schatting voor 10% van de Harderwijkers. Die situatie moeten we voorkomen en – als het zich voordoet – draaglijk maken.

In Harderwijk zetten we tot nu toe vooral in op preventie en aanpak van sociale eenzaamheid en minder op preventie van emotionele of existentiële eenzaamheid. Dit laatste vraagt daarom extra aandacht in onze lokale aanpak.

Risicogroepen

Eenzaamheid heeft meerdere 'oorzaken'⁹:

- individuele oorzaken: gering gevoel van eigenwaarde, gebrek aan sociale vaardigheden, chronische ziekte, psychische beperking, etc.
- veranderingen in het sociaal netwerk, vooral door life-events: echtscheiding, ontslag, overlijden van een naaste, verhuizing, ernstige ziekte etc.
- maatschappelijke oorzaken: stigmatisering van bepaalde groepen, individualisering van de samenleving, toenemende armoede. De huidige Coronacrisis heeft een versterkend effect¹⁰.

Deze oorzaken werken onderling op elkaar in en kunnen elkaar versterken.

⁶ Eenzaam.nl (2021). *Over eenzaamheid* op <https://www.eenzaam.nl/over-eezaamheid/soorten-eezaamheid>

⁷ RIVM (2016). *Ernstige eenzaamheid 2016* op https://www.rivm.nl/media/smap/ernstige_eezaamheid.html?gemeente=Harderwijk

⁸ Cacioppo, Hawkey & Thisted, 2010

⁹ Movisie (2018). *Aanpak eenzaamheid wat weten we en waar staan we*.

¹⁰ De Corona-pandemie is een maatschappelijke ontwikkeling met gezondheids- en economische risico's voor met name kwetsbare mensen, zoals ouderen en mensen met een beperking. Normaalgesproken dealen mensen met dergelijke risico's door anderen te ontmoeten (ontspanningsactiviteiten, therapie, een praatje, etc.), maar dat is nu juist door Corona niet goed mogelijk.

Gezien deze oorzaken, is het niet verwonderlijk dat sterke/langdurige eenzaamheid relatief veel voor komt bij: weduwen en weduwnaars (16%), gescheiden mensen (20%), laagopgeleiden (17%) en mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond (20%). Specifiek in Harderwijk vormen alleenstaande 45+ mannen een aandachtsgroep.

Verder zien we dat door Corona de eenzaamheid is vergroot naar 24% in februari 2021 ten opzichte van 20% een paar maanden eerder¹¹. De gevoelens van eenzaamheid komen nu vaker voor onder alleenwonenden, jongvolwassenen, vrouwen en laag- en middelbaar opgeleiden. De ervaren eenzaamheid onder jongeren van 12-18 jaar valt relatief mee (circa 20%)¹², maar is vooral onder de jongvolwassenen van 18-27 jaar hoog, namelijk 46%¹³. Jongvolwassenen en vrouwen voelen zich vaker emotioneel eenzaam, terwijl mannen juist aangeven meer sociaal eenzaam te zijn¹⁴.

Lokale aanpak van eenzaamheid

Als gemeente hebben we ons op 1 oktober 2020 aangesloten bij de landelijke coalitie 'Eén tegen Eenzaamheid', als 200^e gemeente van Nederland. Dat betekent dat ook wij gaan inzetten op de vijf pijlers van het landelijke programma, met een eigen lokale inkleuring:

1. Bestuurlijk commitment: politiek-bestuurlijk draagvlak.
2. Creëer een sterk netwerk: betrek relevante partijen en maak slimme verbindingen.
3. Betrek mensen zelf: zoek en betrek mensen die zich eenzaam voelen bij de beleidsontwikkeling.
4. Werk aan een duurzame aanpak: kies voor een aanpak die werkt.
5. Monitoring en evaluatie: leer al doende en ontwikkel het beleid door op grond van ervaringen en resultaten.

Het politiek-bestuurlijk commitment is er al. Ook onder relevante partners in de samenleving is er breed draagvlak om het vraagstuk van eenzaamheid aan te pakken. Met hen willen we een lokale *inspirerende coalitie* vormen om gezamenlijk eenzaamheid aan te pakken. Het sterke netwerk is er echter nog niet voldoende: weliswaar gebeurt er veel in Harderwijk, maar partijen weten elkaar nog niet altijd goed te vinden, laat staan elkaar te benutten. We trekken daarom een *kwartiermaker* aan om dit gezamenlijk proces aan te jagen en tot concrete acties te komen, vooral om de emotionele en existentiële eenzaamheid aan te pakken. We doen dit alles onder het motto 'Eerlijk over eenzaamheid'. Met dit motto willen we het gemakkelijker maken om over eenzaamheid te praten, juist omdat eenzaamheid een menselijk gevoel waar velen van ons soms mee kampen.

Onze vier sporen

Eenzaamheid is vooral een probleem als het langdurig wordt. 'Vereenzamen' is vaak een proces van jaren: er zijn vast patronen ontstaan die doorbroken moeten worden. Dat vraagt om meer dan het organiseren van ontmoetingsactiviteiten. Het gaat om inclusie: het werken aan een samenleving waarin iedereen van betekenis is en mee kan doen, in aansluiting op eigen behoeften en talenten. Samen maken we de stad: 'Harderwijk zijn wij samen'.

¹¹ GGD Noord- en Oost-Gelderland (2021). *Resultaten. Onderzoek naar de impact van de uitbraak van het coronavirus op het welbevinden van inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland (6^e coronapeiling, 2-7 februari 2021). De cijfers hierin zijn een momentopname, ten tijde van een strenge lockdown.*

¹² GGD Noord- en Oost-Gelderland (2021). *Resultaten Coronapeiling Jeugd.*

¹³ GGD Noord- en Oost-Gelderland (2021). *Kwetsbare groepen in coronatijd. Update februari 2021.*

¹⁴ GGD Noord- en Oost-Gelderland (2021). *Resultaten. Onderzoek naar de impact van de uitbraak van het coronavirus op het welbevinden van inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland (6^e coronapeiling, 2-7 februari 2021).*

Er bestaat geen specifieke effectieve interventie ter bestrijding of voorkoming van eenzaamheid. Wel zijn zeven werkzame elementen te onderscheiden die helpen bij de aanpak van eenzaamheid¹⁵: zinvol bezig zijn, ontmoetingen, praktisch ondersteunen, betekenisvol contact, sociale vaardigheden, realistische verwachtingen en betekenisvolle rol. We willen een beleid dat gericht is op preventie, acceptatie en vermindering van chronische eenzaamheid volgens vier sporen:

- ontmoeting als basis: sterker stimuleren dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, waarbij de welzijnsactiviteiten en dienstverlening meer zichtbaar en beter toegankelijker maken;
- het (enigszins) normaliseren van gevoelens van eenzaamheid: het is normaal dat iemand zich soms eenzaam voelt. In opvoeding en onderwijs zou dit aandacht kunnen krijgen;
- versterking van beschermende factoren van mensen die tot de risicogroepen behoren, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking: hen handvatten geven en op passende wijze faciliteren;
- tegengaan van verergering van eenzaamheidsproblematiek bij mensen die zich al (enigszins) eenzaam voelen, bv. door Geluksgericht Werken en een outreachende aanpak. Hierbij hebben wij in het bijzonder oog voor hen die niet zelf bij machte zijn om hier zelf een weg in te vinden.

Deze vier onderdelen werken we hierna uit. Het gaat er daarbij zozeer om oplossing van de eenzaamheid, maar om het leefbaar te maken.

Ontmoeting als basis

Een stad die uitnodigt dat mensen elkaar ontmoeten en contact met elkaar maken, is ons inziens een basis voor een gezonde gemeenschap. Daarbij gaat het zowel om de ruimtelijke inrichting als om huizen van de buurt. Hiermee voorkomen we vooral sociale eenzaamheid.

Wat betreft de ruimtelijke inrichting is onze gemeente in 2020 gestart met de ontwikkeling van een *Omgevingsvisie*, waarbij inwoners meer zeggenschap krijgen over de inrichting van hun omgeving. De inclusiegedachte wordt hierin meegenomen. Er worden domein overstijgend verbindingen gelegd om eenzaamheid te voorkomen.

In onze gemeente hebben we acht 'huizen van de buurt': drie multifunctionele accommodaties (MFA's)¹⁶ en vijf welzijnsontmoetingscentra (WOC's). MFA De Roef wordt inmiddels doorontwikkeld tot een *positief gezondheidscentrum*, waarin welzijn en zorg samen onderdak vinden en daardoor beter met elkaar verbonden kunnen worden. De bedoeling is dat welzijn (in de brede zin) meer zichtbaar wordt en verbindend gaat werken, mede ter preventie van zorg (welzijn op recept). Dus zowel de huisarts en maatschappelijk werker vinden in de positieve gezondheidscentra onderdak, evenals bijvoorbeeld ontmoetingsactiviteiten van ZorgDat en de danslessen van de Dansschool. Welke organisaties en diensten precies in het centrum een plek krijgen, wordt in samenspraak met wijkbewoners en partners ingevuld. Deze aanpak bij De Roef gaat ons leren wat wel/niet werkt. Over de doorontwikkeling van de MFA's en WOC's wordt een apart visiedocument opgesteld.

Zoals al in het oude beleidsplan is opgenomen, willen we de dienstverlening in zorg en welzijn beter ontsluiten en vindbaar maken, zowel voor professionals als inwoners. In onze stad gebeurt er namelijk veel, maar men weet het vaak niet van elkaar. De huidige sociale kaart is hiervoor te breed. Inmiddels is een website in de maak waar *een helder digitaal overzicht* te vinden zal zijn met 'wat,

¹⁵ Van der Zwet, De Vries en Van de Maat, 2020

¹⁶ De Roef, De Kiekmure en De Bogen.

voor wie en waarom'. Deze website is bedoeld voor zowel professionals als inwoners. Hiermee beogen we de zichtbaarheid en vindbaarheid van dienstverlening en activiteiten te vergroten.

Normaliseren van gevoelens van eenzaamheid

Het is normaal dat mensen zich soms eenzaam voelen. Een mens beweegt zich altijd ergens in het continuüm van autonomie enerzijds en verbondenheid met anderen anderzijds. Elk mens zoekt continu zijn eigen positie op dit continuüm. Inherent aan het mens-zijn is dat we ons soms te veel alenig kunnen voelen en soms te veel versmolten met anderen.

U kunt vast ook zelf wel periode in uw leven aanwijzen, waarin u zich (soms) eenzaam heeft gevoeld. Wij in ieder geval wel. Door dit te erkennen en uit te dragen, wordt eenzaamheid meer bespreekbaar. Daar gaat een preventieve werking vanuit, zodat mensen die zich eenzaam voelen niet in een sociaal isolement terecht komen en/of in een depressie geraken. Daarom willen we een *bewustwordingscampagne* initiëren onder het motto 'Eerlijk over eenzaamheid'. Hiermee kiezen we voor een ietwat andere insteek dan de landelijke campagne 'Eén tegen eenzaamheid': in plaats van in te zetten op van vechten tegen eenzaamheid, willen we insteken op versterking van de weerbaarheid, acceptatie en veerkracht van inwoners. De afgelopen tijd waarin mensen op zichzelf aangewezen waren in een beperkte leefruimte, heeft ook ruimte gecreëerd om het gesprek over eenzaamheidgevoelens openlijk met elkaar te kunnen voeren. Dit geven we vorm in samenspraak met inwoners die ervaringsdeskundig zijn, omdat zij uit hun eigen ervaring weten wat werkt.

Versterking van beschermende factoren

Op mensen die een vergroot risico op chronische eenzaamheid lopen, vooral op emotionele en existentiële eenzaamheid, willen we preventief te werk gaan. Al jarenlang worden door vrijwilligers van ZorgDat *preventieve huisbezoeken* afgelegd, vooralsnog alleen voor 75-plussers. Dit willen we uitbreiden naar andere groepen die een risico op chronische eenzaamheid lopen, bv. naar voormalig mantelzorgers en mensen rond de pensioengerechtigde leeftijd. Daarnaast willen we elke 2 jaar met ouderen het gesprek voeren in plaats van elke 5 jaar; hierdoor scheppen we meer ruimte voor kwalitatieve gesprekken over het leven en levensvragen.

Ook via de *impuls aan het opbouwwerk* beogen we de opbouwwerker in de wijk meer zichtbaar te maken, die werkt aan versterking van de verbondenheid in de buurt, gezamenlijk eigenaarschap en laagdrempelige begeleiding van inwonersinitiatieven. Immers: juist met goede verbondenheid in de buurt, krijgt eenzaamheid minder kans en kan chronische eenzaamheid beter worden gesignaleerd. Daarbij vragen we het opbouwwerk ook extra aandacht te hebben voor vrijwilligerswerk in de buurt. Dit mes snijdt aan twee kanten: enerzijds wordt hierdoor de buurt inclusiever en neemt de leefbaarheid toe. Anderzijds bieden we ook inwoners de kans om op een laagdrempelige en relatief 'makkelijke' wijze van betekenis te zijn in de samenleving. Denk bv. aan het bezoek van mensen met een klein netwerk of het gezamenlijk onderhouden van een gemeenschapstuin. Op deze wijze faciliteren we dat mensen meer naar elkaar omzien. Hiertoe willen we een impuls geven aan het opbouwwerk in de wijken. Ook specifieke methoden in de wijk kunnen informele ontmoetingen in de wijk bevorderen, zoals met de inzet van de gespreksmethodiek 1330 van de stichting *Oud geleerd, jong gedaan*. Onze opgebouwde samenwerkingen met stichting Thuishuis, stichting Present en centrum de Zin willen wij de komende periode verder inhoud geven. Vanuit hun belangrijke rol en betrokkenheid in de wijk, bij ontmoeting en bij het voeren van het goede gesprek in onze stad.

Daarnaast willen we *specifieke activiteiten* aanbieden voor bepaalde risicogroepen, bv. een ontmoetingsactiviteit voor alleenstaande mannen van 45+ en een aanbod voor mensen met

existentiële vragen. Denk ook aan ouderen in de vierde levensfase, om hen te steunen in verbinding te blijven met zichzelf en anderen, en betrokken te blijven in de wereld om hen heen (zie ook Informele Zorg). Verder gaat het om sommige gezinnen, waarin opvoeders zich overbelast en eenzaam voelen. Ook zetten wij als regenbooggemeente in op het vergroten van de bewustwording, het bespreekbaar maken van de eenzaamheidsgevoelens en het cultuursensitief werken als het gaat om LHBTIQ+ inwoners van alle leeftijden. Ook willen wij in onze aanpak aandacht hebben voor de maatschappelijke eenzaamheid die inwoners die gebruik maken van de 24/7 ambulante zorg kunnen ervaren. Tot slot gaat het om jongeren en kinderen, op wie Corona een zware wissel heeft getrokken. Dit groep gerelateerde aanbod willen we *samen* met inwoners en partners vormgeven en faciliteren, waarbij we een belangrijke rol zien weggelegd voor ervaringsdeskundigen uit die specifieke groepen. Op het vlak van existentieel aanbod speelt religie naast zingeving ook een rol in onze Veluwe leefomgeving. Daarom kiezen wij er voor om te willen investeren in een samenwerking tussen religieuze partijen, zingevingdeskundigen en informele zorgpartners, om voor inwoners met existentiële eenzaamheid passende handvatten te kunnen bieden.

Tot slot willen we inwoners faciliteren om een *sparringmaatje* in te schakelen als zij met een professional willen sparren over hun gevoelens van eenzaamheid of sociaal isolement. Het initiatief ligt bij de inwoners zelf. Hiermee willen we de drempel verlagen om tijdig hierover te kunnen sparren, al bij beginnende gevoelens van eenzaamheid of onrust.

Mens-centraal en geluksgericht werken

Zowel de klantgerichte afdelingen van de gemeente als de organisaties in zorg en welzijn werken inmiddels 'oplossingsgericht'. Ten opzichte van pakweg 10 jaar geleden heeft zich hierin een flinke omslag voltrokken: van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Voor veel mensen is dit winst: hun kracht wordt aangeboord en ze dealen zelf met hun eventuele problemen. Met een doel voor ogen gaan wij samen aan de slag. Deze oplossingsgerichte benadering gaat in de basis uit van problemen die een oplossing behoeven. Dat is passend als er problemen zijn die een oplossing nodig hebben. Maar voor hier werkelijk ruimte voor is, is het prioriteit dat men zelf oké is; anders gezegd dat mensen zich goed voelen. Dit noemen wij welbevinden, en het oog hier voor hebben; mens-centraal denken en werken. Dat is het geval als – naast de basisbehoeften eten, drinken en veiligheid – voldaan wordt aan de drie psychologische basisbehoeften: autonomie, competentie en verbondenheid¹⁷. Dit uitgangspunt vormt ook de basis van de geluksgerichte benadering.

Deze benadering geldt in beginsel voor iedereen, maar pakt specifiek goed uit voor mensen in een sociaal isolement of mensen die een afstand ervaren tot meedoen op ieder willekeurig levensfacet. Wie langere tijd zich niet verbonden voelt met anderen, zichzelf of de wereld om zich heen, heeft tijd en aandacht nodig om zich weer te kunnen verbinden. Het helpt hen als een professional samen met hen zoekt naar wat hen drijft, hoe klein ook. Dit vormt de basis van het *Geluksgericht Werken*: een werkwijze waarbij de professional present is, naast de inwoner staat en via een open gesprek (zonder een voorbedacht te behalen doel, enkel gericht op ontmoeten) iemands vlammetje probeert te vinden en de inwoner begeleidt om dit aan te wakkeren. In juni 2021 hebben wij in de week van geluk aandacht gegeven aan deze mensgerichte beweging samen met een groot aantal lokale partners, inwoners en professionals. Op de website www.weekvangeluk.nl staan alle bijdragen van die week.

¹⁷ Afkomstig uit de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan, zie onder andere <https://selfdeterminationtheory.org/theory/>

Dit Menscentrale werken willen we via verschillende manier bevorderen:

- een tijdelijk al beschikbaar Geluksbudget waarop inwoners een beroep kunnen doen (al dan niet via professionals) om hun kleine dromen waar te kunnen, zodat zij 'in beweging' komen;
- een pilot voor specifiek ouderen waarbinnen we ervaringen met deze manier van werken in de vierde levensfase ophalen en met elkaar delen.
- Het delen van onze goodpractices lokaal en landelijk. Het organiseren van een week van geluk is hier onderdeel van.
- Door te investeren in het verder faciliteren, borgen en ontwikkelen in het samenspel van de bewegingen geluksgericht werken, positieve gezondheid, meedoen en mens gericht werken vanuit een gemeenschappelijk Geluksakkoord.
- Door het blijven trainen van professionals en in het bijzonder onze eigen uitvoeringsorganisatie Meerinzicht, in deze manier van werken, door afspraken te maken met onze subsidiepartners over het integreren van deze manier van werken.
- Door samen op te trekken en versterkend te zijn met de lokale inclusieagenda.

Het informele zorgnetwerk

In dit gehele overbruggingsprogramma zien we voor ZorgDat een belangrijke rol weggelegd: een preventief werkende organisatie in de 0^{de} en 1^e lijn. We willen daarbij ZorgDat scherper in de maatschappelijke keten (in relatie tot burgerinitiatieven enerzijds en zorgorganisaties anderzijds) positioneren. Dit is onderwerp van bij de nieuwe contractering vanaf 2022.

Tegelijkertijd is ZorgDat al lang niet meer de enige partij met een preventieve rol in onze gemeente. Ook allerlei andere partners hebben hierin hun sporen verdiend. In het Platform Informele Zorg werken zij samen. Dat vraagt van alle partijen hierin een goede positionering, zodat helder blijft wat ieders maatschappelijke opdracht is en dat men vanuit gemeenschappelijk eigenaarschap constructief samenwerkt.

Uitvoeringsprogramma Eenzaamheid

Resultaat:

- Harderwijkers en Hierdenaren participeren op meerdere manieren in de Harderwijkse en Hierdense samenleving
- Inwoners ontmoeten elkaar, ook op buurt- en wijkniveau
- Inwoners van alle leeftijden hebben toegang tot een dienstverlening waarin welbevinden centraal staat
- Een duidelijke inclusieve visie op de eigen rol en verhouding tot inwoners

Indicatoren:

- groei van het percentage van ontmoetingen onder de Harderwijkers en Hierdenaren die eenzaam zijn en elkaar ontmoet (RIVM 2016; 41%)
- daling van het percentage inwoners dat zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam voelt (GGD monitor 2016: 28% resp. 10%)
- een groei van het aantal activiteiten voor kinderen en ouderen in de wijk (nog geen nulmeting)
- groei van het aantal casussen van opbouwwerkers en vrijwilligers in de wijk (Zorgdat2020; 61/84)
- groei van de methode geluuskoffer die ingezet wordt op de basisscholen (nog geen nulmeting)
- groei van het aantal ouderen dat aangeeft zich verbonden te kunnen blijven voelen in de vierde levensfase met zichzelf en de omgeving (nog geen nulmeting)
- groei van het aantal activiteiten gericht op risicogroepen en het voeren van een eerlijk gesprek over eenzaamheid (nog geen nulmeting)
- een programma inclusieve samenleving waarin alle inwonersgroepen onderdeel zijn.

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?	Waarmee?
Inspirerende coalitie	Gezamenlijke partners	Samen vorm en inhoud geven	2021 e.v.	Huidige middelen partners + 32.000,-
Kwartiermaker rondom eenzaamheid	ZZP	Opdrachtverlening	2021-2023	35.000,-
Inrichting ruimte gericht op ontmoeting (Omgevingsvisie)	Gemeente (met name de afdelingen Ruimte en Samenleving), inwoners en maatschappelijke partners	Via de huidige opdrachtverlening en subsidies aan de desbetreffende partners	2021 e.v.	Huidige middelen van partners + middelen Ruimte
Huizen van de buurt en positieve gezondheidscentra	Inwoners, MFA's, WOC's en maatschappelijke partners	Via de huidige opdrachtverlening en subsidies aan de desbetreffende partners + verbouwingen	2021 e.v.	Huidige middelen van partners + middelen afd. Ruimte
Digitaal overzicht van organisaties en hun aanbod/dienstverlening; een digitale sociale kaart voor de professional en inwoner	Gemeente i.s.m. maatschappelijke partners	Opdrachtverlening aan onafhankelijke derde	2021 e.v.	45.000,-

Een fysiek overzicht voor senioren met welke (ontmoetings)activiteiten er in Harderwijk, Hierden alsook dichtbij te doen zijn.	Gemeente i.s.m. lokale partners	Samenwerking en opdrachtverlening aan derde	2021 e.v.	10.000,- per jaar
Bewustwordingscampagne 'Eerlijk over eenzaamheid'	Gemeente i.s.m. ervaringsdeskundige inwoners en maatschappelijke partners	Opdrachtverlening, samen ontwikkelen	2021-2023	40.000,-
Preventieve huisbezoeken (75+, mantelzorgers, rond pensioen)	Maatschappelijke partners i.s.m. buurtbewoners en partners in de wijk	Door verschillende partners in onderlinge afstemming	Loopt	Via huidige subsidieverlening en wijkbudgetten + 55.000,-
Training vrijwilligers huisbezoeken senioren gespreksmethodieken gericht op welbevinden	Vrijwilligers netwerk informele zorg	Samen faciliterend	2022-2023	8.000,- per jaar
Gemeenschapsontwikkeling en signalering in de buurt (Impuls opbouwwerk)	Wijkvereniging/platform, inwoners, sociaal werkers, maatschappelijke partners	Via de opdrachtverlening aan ZorgDat, stichting thuishuis en stichting present: verschuiving tussen posten + extra impuls	2021 e.v.	75.000 per jaar (NPO gelden)
Sparringmaatje	Zzp-netwerkcoaches/ coachprofessionals die mensen steunen die zich eenzaam voelen	Opdrachtverlening door inwoners zelf	2022- 2023	15.000,- per jaar
Specifieke activiteiten voor risicogroepen	Ervaringsdeskundige, maatschappelijke partners, ondernemers	Opdrachtverlening en samen ontwikkelen	2021-2023	110.000,- + 20.000,- (coronagelden steunpakket)
Projecten in de wijk gericht op het welbevinden en veerkracht van kinderen en jongeren te vergroten	Jongeren, onderwijs, Zorgdat, Stimenz, CJG	Opdrachtverlening en samen ontwikkelen	2021-2022	75.000 per jaar (NPO gelden)
Gelukskoffer voor het basisonderwijs Methode beschikbaar stellen, trainingen.	Onderwijspartners	faciliterend	2022	45.000 NPO gelden
Geluksgericht werken en de Geluksroute Mensgerichte benadering	(Online)trainingen voor consultants, sociaal werkers en zorgverleners + Stadsconferentie + Geluksbudget	Opdrachtverlening aan ZorgDat + Geluksbudget voor inwoners + pilot Samenwerking tussen informele netwerk, kunst-cultuursector	2021 -2023	Subsidie geluksroute + 35.000,-

Gezamenlijke visie op burgerschap en de rol van de gemeente (notitie Burgerschap 2022-2026)	Gemeente	Door deelname aan het project 'Ambtelijk Vakmanschap in de Participatiemaatschappij'	Loopt	Uren gemeente adviseur Burgerschap
Visie op de rol van ZorgDat als faciliterende organisatie	ZorgDat i.s.m. gemeente en enkele maatschappelijke partners	Verzoek aan ZorgDat	Loopt	Uren gemeente en Zorgdat
Welzijnsbeleid	Idem		2022 nieuwe opdrachtformulering	Uren gemeente en Zorgdat
Stichting Present Inzet voor vrijwilligerswerk in de wijk en jongeren	Stichting present ism gemeente en maatschappelijke partners	Subsidie	loopt	Huidige subsidie + 18.000 per jaar
Stichting Thuishuis Inzet voor ouderen en ontmoeting	Stichting thuishuis i.s.m. gemeente en maatschappelijke partners	Subsidie	loopt	28.000,- per jaar
Pilot vierde levensfase Kunst en Sport inzetten om in de vierde levensfase mee te kunnen blijven doen in de samenleving	Maatschappelijke partners	Projectsubsidie	2021-2022	50.000,- (coronagelden steunpakket)
Een leven lang leren Gastcolleges en ontmoetingen in de wijk (leren van en met elkaar generatie overstijgend)	Zorgdat, stichting Jong geleerd Oud gedaan, lokale partners	projectsubsidie	2021-2022	20.000,- (coronagelden steunpakket)

4. Begroting

Voor het programma 'Harderwijk zijn wij samen mantelzorgers en vrijwilligers' is voor de periode van 2018 t/m 2021 een totaalbedrag van € 838.000 toegekend ter uitvoering van een 10 tal ambities. Vanwege corona zijn een deel van de activiteiten en plannen nog niet uitgevoerd of staan deze in de kinderschoenen, hetgeen betekent dat ook nog niet alle middelen uitgegeven zijn aan datgene wat wij voor ogen hebben om te doen.

Om deze reden is het niet uitgegeven budget 2020 van het beleidsprogramma 'Harderwijk zijn wij samen' van € 201.000 overgeheveld naar 2021, in de hoop dit in 2021 wel te kunnen besteden als de samenleving weer meer open zou gaan. Echter, zijn wij al meer dan halverwege 2021 en moeten wij concluderen dat het weer kunnen opstarten van ontmoetingsactiviteiten en groepsaanbod pas mondjesmaat begint. Hetgeen betekent dat de uitvoering van deze onderdelen nog op zich laat wachten. Wat ook betekent dat wij verwachten dat er ook in 2021 een bedrag rond de € 92.000 over zal blijven dat nog niet ingezet heeft kunnen worden voor de bijbehorende ambities.

Kijkend naar de inhoud, de nieuwe accenten die de huidige tijd met bijbehorende uitdagingen van ons vragen en het tijdspad dat wij hieraan hebben gekoppeld, komen wij tot een aangepaste begroting. Met deze begroting denken wij de uitvoering van het overbruggingsprogramma 'Harderwijk zijn wij samen', op volle kracht te kunnen realiseren alsook het toegevoegde nieuwe programma 'Eenzaamheid'. Met als doel om weer als vanouds ontmoetingen, verbindingen en de bijbehorende activiteiten voor én met inwoners te kunnen organiseren. Hetgeen wij met elkaar in de afgelopen Covid-periode hebben ervaren hoe waardevol dit voor ons mensen is.

Voor alle programma's geldt dat wij hierbinnen ook agendapunten uitvoeren die via andere wegen (aanpalend beleid of rijkssubsidie) worden gefinancierd. In drie gedetailleerde begrotingen is dit inzichtelijk gemaakt door de totale programmakosten te benoemen alsook de uitvoeringskosten.

De gevraagde en benodigde bedragen zijn nodig om te kunnen continueren, uit te breiden vanwege succes of te innoveren en in te spelen op de huidige urgente vraagstukken (het weer opstarten alsook thema's als eenzaamheid en ontmoeting).

Concreet vragen wij de raad om:

- (a.) de aangepaste begrotingen informele zorg, vrijwilligerswerk en eenzaamheid vast te stellen,
- (b.) de benodigde extra middelen beschikbaar te stellen; voor 2022 € 267.000 en voor 2023 € 324.000,
- (c.) het niet bestede budget 2021 en 2022, mee te mogen nemen naar het volgend jaar.

Hierna volgt (a.) een overzicht van de extra benodigde middelen en (b.) detailbegrotingen - informele zorg – vrijwilligerswerk – eenzaamheid. Tot slot is de begroting HZWS mantelzorg en vrijwilligerswerk 2018 – 2021 als bijlage opgenomen.

a. Overzicht extra benodigde financiële middelen

In onderstaande tabel worden extra uitvoeringskosten weergegeven die nodig zijn voor de nieuwe actiepunten ter overbrugging bij de uitvoeringsagenda. Het niet bestede budget vanuit 2020 ad € 201.000 is over twee jaar verrekend met de nieuwe begrotingssaldi. Hierna resteert het bedrag van de extra benodigde middelen.

Overzicht benodigde middelen	2021	2022	2023
Samenbeleid / Informele zorg	13.000	111.000	101.000
Samenbeleid / Vrijwilligerswerk	20.000	60.000	55.000
Eenzaamheid	76.000	188.000	168.000
Totaal aan extra uitvoeringskosten	109.000	359.000	174.000
Budgetoverheveling vanuit voorgaand jaar	-109.000	-92.000	
Extra benodigde middelen	0	267.000	324.000

b. Detailbegrotingen – informele zorg – vrijwilligerswerk - eenzaamheid

Hieronder staan drie detailoverzichten met de uitgewerkte begroting per uitvoeringsagendapunt per jaar. In de laatste kolom staat benoemd of het een uitbreidingsfinanciering gaat (ja), een verlenging (ja, verlenging) of dat dit niet het geval is (nee). Ook staat hier benoemd of er sprake is van financiering vanuit de overheveling.

BEGROTING INFORMELE ZORG				Detailoverzicht A1.
<i>Wat?</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>Uitbreiding of verlenging samenbeleid ja/nee</i>
Coördinator Platform Krachtig Kleurrijk Harderwijk	20.000	20.000	20.000	Ja verlening voor 2022 en 2023
Platform KKH (communicatie, training ambassadeurs en organisaties, bijeenkomsten en activiteiten faciliteren)	15.000	15.000	15.000	Ja verlening voor 2022 en 2023
Festival Kleurrijk Harderwijk	15.000	15.000	15.000	Nee, evenementensubsidie
Ambassadeur Cultuur Sensitief Ondernemen	8.000	8.000	8.000	Ja
onafhankelijke cliëntenondersteuning	202.000	190.000	190.000	Nee (rijksubsidie)*
Mantelzorgmakelaars	0	12.000	12.000	Nee (rijksubsidie)*
	0	28.000	28.000	Ja
Mantelzorgwaardering en	120.000	100.000	100.000	Nee (waarderingssubsidie)
ontspanningsprogramma		20.000	20.000	
Netwerk- of systeembenadering	5.000	5.000	0	Nee inzet overheveling 2021 en 2022
Training rondom eigen regie en zingeving (bv. 'Je bordje vol')	5.000	0	0	Ja
Overzicht respijtzorg	0	10.000	3.000	Nee inzet overheveling 2022 en 2023
Respijthuis	25.000	25.000	15.000	Ja verlenging voor 2023 + inzet overheveling 2021 en 2022
Dementievriendelijke gemeente en Odensehuis	50.000	25.000	0	Ja verlenging voor 2022 en 2023 + inzet overheveling 2021
Totaal programmakosten Informele Zorg incl. rijksubsidie en waarderingssubsidie*	465.000	473.000	426.000	
Al begroot uitvoeringskosten Informele Zorg HZWS	452.000	362.000	325.000	
Tekort /Benodigde investering	13.000	111.000	101.000	

BEGROTING VRIJWILLIGERSWERK				Detailoverzicht B2.
<i>Wat?</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>Uitbreiding of verlenging samenbeleid ja/ nee</i>
Gezamenlijke aanpak ondersteuning verenigingen	5.000	5.000	0	Nee inzet overheveling 2021 en 2022
Stimuleringsbudget 'de club, dat zijn wij'	10.000	10.000	0	Nee inzet overheveling 2021 en 2022
Maatschappelijke Stages extra coördinatie uren	5.000	5.000	5.000	Ja
Workshops/training expertise begeleiding vrijwilligers in een kwetsbare positie	5.000	5.000	0	Nee inzet overheveling 2021 en 2022
Vrijwilligers respijtzorg en palliatieve zorg	0	15.000	15.000	Nee inzet overheveling 2022 en 2023
Specifiek vrijwilligerswerk initiatieven Welzijn op recept	0	15.000	15.000	Ja
Participatie op recept	0	15.000	15.000	Nee
Project Samenleving en route	10.000	10.000	10.000	Nee inzet overheveling 2021,2022,2023
Samenhangende coalitie en campagne 'Harderwijk zijn we samen' en 'Ik ben een Harderwieker'	15.000	15.000	10.000	Ja
Vernieuwende cross-overs	25.000	25.000	25.000	Ja, verlenging voor 2022+2023 en inzet overheveling in 2021
Totaal kosten programma Vrijwilligerswerk	75.000	120.000	95.000	
Al begroot uitvoeringskosten Vrijwilligerswerk HZWS	55.000	60.000	40.000	
Tekort / Benodigde investering	20.000	60.000	55.000	

BEGROTING PROGRAMMA EENZAAMHEID				Detailoverzicht C3.
<i>Wat?</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>Uitbreiding of verlenging samenbeleid ja/ nee</i>
Inspirerende coalitie	8.000	15.000	10.000	Ja
Kwartiermaker rondom eenzaamheid	5.000	15.000	15.000	Ja
Digitaal overzicht van organisaties en hun aanbod/dienstverlening; een digitale sociale kaart voor de professional en inwoner	10.000	25.000	10.000	Ja verlenging 2022
Een fysiek overzicht voor senioren met welke (ontmoetings)activiteiten er in Harderwijk, Hierden alsook dichtbij te doen zijn.	10.000	10.000	10.000	Ja
Bewustwordingscampagne 'Eerlijk over eenzaamheid'	10.000	20.000	10.000	Ja
Preventieve huisbezoeken (75+, mantelzorgers, rond pensioen)	10.000	25.000	20.000	ja verlenging vanaf 2022
Training vrijwilligers huisbezoeken senioren gespreksmethodieken gericht op welbevinden	0	8.000	8.000	Nee
Gemeenschapsontwikkeling en signalering in de buurt (Impuls opbouwwerk)	75.000	75.000	0	Ja (maar andere financieringsbron met rijkssubsidie en welzijnssubsidie vanaf 2023)
	0	0	40.000	
Sparringmaatje	0	15.000	15.000	Ja
Specifieke activiteiten voor risicogroepen	25.000	45.000	40.000	Ja
Mensgerichte benadering	15.000	10.000	10.000	Nee
Stichting Present inzet ontmoeting in de wijk en jongerenbetrokkenheid	18.000	18.000	18.000	Uitbreiding op de structurele Subsidie
Stichting Thuishuis inzet ouderen en ontmoeting	28.000	28.000	28.000	Nee
Pilot vierde levensfase	30.000	20.000	0	Ja (met coronagelden steunpakket)
Een leven lang leren	0	0	20.000	Ja
Totaal Programma Eenzaamheid	244.000	329.000	254.000	
Al begroot HZWS of andere posten	168.000	141.000	86.000	
Tekort / benodigde investering	76.000	188.000	168.000	

Bijlagen



Bijlage begroting HZWS mantelzorg en vrijwilligerswerk 2018-2021

7. Begroting

Extra investeringen samenbeleid	2018	2019	2020	2021
Ambitie A				
Kwartiermaker 'Harderwijk zijn wij samen'	25.000	25.000	0	0
Ontwikkeling en borging van initiatieven waarmee buitenstaanders en mensen in een kwetsbare positie van betekenis kunnen zijn	20.000	20.000	20.000	20.000
Continuering/borging 'Samenleving en Route'	10.000	10.000	10.000	10.000
Samenhangende PR rondom activiteiten en diensten voor inwoners, waaronder een digitaal maatschappelijk platform	50.000	1.000	1.000	1.000
Horizon: de inclusieve samenleving	10.000	10.000	10.000	10.000
Ambitie D				
Website/digitaal platform voor organisaties, inclusief eerste vulling	50.000	10.000	10.000	10.000
Vernieuwende cross-overs	25.000	25.000	25.000	25.000
Ambitie E				
Ondersteuning verenigingen en vrijwilligersorganisaties (flexibel beleid en samencultuur)	10.000	10.000	0	0
Stimuleringsbudget 'de vereniging, dat zijn wij'	10.000	10.000	10.000	0
Ambitie G				
Doorontwikkeling Servicepunt Mantelzorg met 2e lijns voorlichting	25.000	0	0	0
Doorontwikkeling mantelzorgondersteuning gericht op jongeren en mensen met een migratie-achtergrond	20.000	0	0	0
Opzoeken en ondersteunen van mantelzorgers door vrijwilligers	10.000	10.000	10.000	10.000
Ondersteunen van mantelzorgers in een complexe situatie	0	15.000	15.000	15.000
Ambitie H				
Netwerkversterking van mensen in een isolement	20.000	20.000	20.000	20.000
Ambitie I				

Overzicht van ondersteuningsmogelijkheden van mantelzorgers, waaronder respijtzorg	10.000	0	0	0
Route bij crisis	10.000	0	0	0
Respijthuis: ontwikkeling en uitvoering 24-uurs respijtzorg op maat	25.000	25.000	25.000	25.000
Training eigen regie en zingeving voor mantelzorgers	0	5.000	5.000	5.000
Totaal extra investeringen samenbeleid	330.000	196.000	161.000	151.000

Over de periode 2018 t/m 2021 is een totaalbedrag van € 838.000 toegekend.